

SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA
FARMATSEVTIK XIZMAT SIFATINI OSHIRISHNING NAZARIY VA AMALIY
ASOSLARI

THEORETICAL AND PRACTICAL FOUNDATIONS FOR IMPROVING THE
QUALITY OF PHARMACEUTICAL SERVICES IN THE CONTEXT OF
DIGITALIZATION OF THE HEALTHCARE SYSTEM

Shopo'latov Mirjalol Kamoliddin o'g'li

Ilmiy rahbar: Bozorova N.S.

(PhD) Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti, Farmatsiya

Ishini Tashkil Qilish va Boshqarish Mutaxassisligi

Abstrakt: O'zbekiston sog'liqni saqlash tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish farmatsevtik xizmat sifatini oshirishga qaratilgan muhim islohotlardir. Ushbu maqola elektron retsept tizimining farmatsevtik xizmat sifatiga ta'sirini nazariy va amaliy jihatdan tahlil qiladi. Maqolada O'zbekistonda farmatsevtik xizmat sifatini oshirish chora-tadbirlari, raqamlashtirilgan dori vositalari aylanishi konsepsiyalari, elektron retseptning amaliy afzalliklari va muammolari hamda xalqaro tajribalar ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, elektron retsept tizimi dori xatolarini kamaytirish, shaffoflikni oshirish va iqtisodiy samaradorlikni ta'minlashda samarali vosita hisoblanadi. Maqola magistrlik dissertatsiyaning birinchi bobiga asoslangan bo'lib, sog'liqni saqlash tizimini takomillashtirishga hissa qo'shadi.

Kalit so'zlar: *elektron retsept, farmatsevtik xizmat sifati, raqamlashtirish, dori vositalari aylanishi, iqtisodiy samaradorlik, O'zbekiston sog'liqni saqlash tizimi.*

Abstract: *The introduction of digital technologies in Uzbekistan's healthcare system represents significant reforms aimed at enhancing the quality of pharmaceutical services. This article analyzes the impact of the electronic prescription system on pharmaceutical service quality from both theoretical and practical perspectives. It examines measures to improve pharmaceutical service quality in Uzbekistan, concepts of digitized drug circulation, the practical advantages and challenges of electronic prescriptions, as well as international and local experiences. The research findings indicate that the electronic prescription system serves as an effective tool for reducing medication errors, increasing transparency, and ensuring economic efficiency. The article is based on the first chapter of the master's thesis and contributes to the improvement of the healthcare system.*

Keywords: *electronic prescription, pharmaceutical service quality, digitalization, drug circulation, economic efficiency, Uzbekistan healthcare system.*

Kirish

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida sog'liqni saqlash tizimini raqamlashtirish bo'yicha izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. "Raqamli sog'liqni saqlash" milliy dasturi doirasida elektron tibbiy karta, elektron hujjat almashinuvi va elektron retsept tizimlari joriy etilmoqda. Vazirlar Mahkamasining 2025-yil 8-sentyabrdagi 570-sonli qarori bu yo'nalishda muhim huquqiy asos yaratdi. Hozirgi kunda retseptlarning ko'pchiligi qog'oz shaklida yozilishi natijasida farmatsevtik xizmatda tartibsizliklar, dublikat xaridlar, ortiqcha xarajatlar va bemorlar salomatligiga xavfli ta'sirlar yuzaga kelmoqda. Elektron retsept tizimi esa bu muammolarni hal etish, dori vositalaridan oqilona foydalanishni ta'minlash va tibbiy xizmat sifatini oshirish vositasi sifatida dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Ushbu maqola elektron retsept tizimining farmatsevtik xizmat sifatiga ta'sirini nazariy va amaliy asosda o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqot predmeti – O'zbekiston sharoitida elektron retseptning farmatsevtik xizmat sifati va iqtisodiy samaradorligiga ta'siri, obyekt esa retsept yozishning elektron va an'anaviy shakllari. Maqola magistrlik dissertatsiyaning birinchi bobiga asoslanib, nazariy konsepsiyalarni va xalqaro tajribalarni tahlil qiladi.

1. O'zbekiston Respublikasida Farmatsevtik Xizmat Sifatini Oshirishga Qaratilgan Chora-Tadbirlar

O'zbekiston sog'liqni saqlash tizimida farmatsevtik xizmat sifatini oshirish bo'yicha qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, "Raqamli sog'liqni saqlash" dasturi doirasida elektron retsept tizimi joriy etilishi nazarda tutilgan. Bu tizim dori vositalarining shaffof aylanishini ta'minlaydi, retsept xatolarini kamaytiradi va nazoratni kuchaytiradi. Vazirlar Mahkamasining tegishli qarorlari (masalan, 570-sonli) bu jarayonga huquqiy asos beradi. Natijada, farmatsevtik xizmat sifati oshishi, antibiotiklarga chidamlilik kamayishi va bemorlar salomatligi yaxshilanishi kutilmoqda. Ammo, tizimning to'liq joriy etilishi uchun texnik infratuzilma va kadrlar malakasini oshirish zarur.

2. Raqamlashtirilgan Dori Vositalari Aylanishi va Elektron Retseptlash Jarayonining Farmatsevtik Xizmat Sifatiga Ta'sirini Asoslovchi Nazariy Konsepsiyalar

Raqamlashtirish dori vositalari aylanishini optimallashtirishning asosiy nazariy konsepsiyalariga asoslanadi. Elektron retsept tizimi farmatsevtik xizmat sifatini oshirishda markaziy o'rin egallaydi, chunki u retsept xatolarini (masalan, noto'g'ri dozlash) oldini oladi va ma'lumotlar shaffofligini ta'minlaydi. Nazariy jihatdan, bu tizim "Farmakoiqtisodiyot" konsepsiyasiga asoslanib, xarajatlarini kamaytirish va samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi. Xorijiy adabiyotlarda (masalan, Naylor va boshq.) elektron retseptning dori xatolarini 50% gacha kamaytirishi ta'kidlangan. O'zbekiston sharoitida bu konsepsiyalar mahalliy qonunchilik bilan moslashtirilishi lozim.

3. O'zbekiston Sharoitida Elektron Retsept Tizimining Joriy Etilishi: Amaliy Afzalliklar va Muammolar

O'zbekiston sharoitida elektron retsept tizimining joriy etilishi bir qator amaliy afzalliklarga ega: retseptlarning tez va xavfsiz uzatilishi, dori vositalarining nazorati

kuchayishi, takroriy xaridlar kamayishi. Masalan, tizim bemorlarning dori allergiyasini avtomatik tekshirishi mumkin. Ammo, muammolar ham mavjud: texnik infratuzilmaning etishmasligi, internet mavjudligi muammolari va kadrlarning malaka darajasi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ushbu muammolarni hal etish uchun bosqichma-bosqich joriy etish va treninglar zarur. Natijada, farmatsevtik xizmat sifati 20-30% gacha oshishi mumkin.

4. Elektron Retsept Tizimini Joriy Etishning Xalqaro va Mahalliy Tajribasi

Xalqaro tajribada (AQSh, Buyuk Britaniya) elektron retsept tizimi dori xatolarini kamaytirishda samarali ekanligi isbotlangan. Masalan, AQShda CPOE (Computerized Physician Order Entry) tizimi yordamida xatolar 80% gacha qisqargan. Mahalliy tajribada O'zbekistonning pilot loyihalari (Samarqand viloyati) shaffoflik va samaradorlikni oshirgan. Biroq, mahalliy sharoitda xalqaro tajribani moslashtirish zarur: masalan, rus tilidagi adabiyotlar (Nazimkin va boshq.) O'zbekiston uchun mos keladi. Ushbu tajribalar asosida O'zbekiston tizimini takomillashtirish mumkin.

Xulosa

Elektron retsept tizimi O'zbekiston sog'liqni saqlash tizimida farmatsevtik xizmat sifatini oshirishning muhim vositasi hisoblanadi. Nazariy va amaliy tahlillar shuni ko'rsatadiki, tizim dori xatolarini kamaytiradi, iqtisodiy samaradorlikni ta'minlaydi va bemorlar salomatligini yaxshilaydi. Kelgusida tizimni to'liq joriy etish uchun texnik va huquqiy takomillashtirish zarur. Ushbu tadqiqot sog'liqni saqlash tizimini raqamlashtirishga hissa qo'shadi.

Foydalanilgan Adabiyotlar

1. Nazimkin K.E. Kompleksnaya otsenka bezopasnosti lekarstvennyx sredstv v ambulatornoj praktike metodom aktivnogo prospektivnogo monitoringa. Dissertatsiya. Moskva, 2009.
2. Naylor C.D. The extent of potential antihypertensive drug interactions in a Medicaid population. eLIBRARY.RU, 2000.
3. Sutton J. Meta-architecture for the interoperability and knowledge management of archetype-based clinical decision support systems. IEEE, 2014.
4. Radley D.C. et al. The effectiveness of computerized order entry at reducing preventable adverse drug events and medication errors in hospital settings: a systematic review and meta-analysis. Springer, 2014.
5. Hug B.L. et al. Impact of Vendor Computerized Physician Order Entry in Community Hospitals. Springer, 2012.
6. Villamanan E. et al. Potential medication errors associated with computer prescriber order entry. Springer, 2013.
7. Khramtsovskaya N.A. Amerikanskiy opyt ispolzovaniya elektronnyx meditsinskix dokumentov. Garant AHT, 2013.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

8. Middleton B. et al. An overview of clinical decision support systems: benefits, risks, and strategies for success. Springer, 2020.
9. Ovchinnikova E.A. Izuchenie bezopasnosti lekarstvennyx sredstv v obshcheklinicheskoy praktike po dannym spontannyx soobshhenij. Dissertatsiya. Moskva, 2004.

